

да су за челом скривали мрачне мисли, тешке бриге; журно су пролазили, сви су гледали у земљу.

Нисам ишао право према школи, било је сувише рано. Ишао сам по улицама, али гледао нисам никуда, ништа нисам тражио. Каткад је замирисало из отворених пекарница на топле, свеже земичке, на оне златно румене; зарускаш једанпут па је нестане. Киша је тихо падала; из олука на угловима је цурило, баре су расле, покривале су улицу од тротоара до тротоара; како сам ступао, жмићкало је, и вода ми се у ципелама пела изнад прстију.

Школска зграда је била врло висока и врло господска; био сам пред њом као просјак пред замком. Прозори су гледали мрко и строго као учитељи. Кад сам ступио у трем, сагао сам главу и тешко ми је било. Тако би човек ступио у непријатељев храм, са свезаним рукама на леђима, сав убог и понижен. Ноге су ми биле тешке, ишао сам полако по степеницама, погнут, као што иду старци.

У школској соби је било врло топло; али се осећало туђе непријатно. Кад човек угледа те правилне и брижљиво распоређене клупе, наједанпут престаје да буде човек и постаје ученик и број у разредној књизи. Бол ти кљује по срцу, удара по потиљку, а ти премишљај кад је био рођен Клопшток.

Ништа нисам знао који је учитељ био и шта је говорио; целог часа је била једна иста мисао у мени: „Та свршавај, то није ништа, престани!“ — Поред мене је седео мој дебели друг, син љубљанског крчмара, и непрестано је јео. Скривао се за широка леђа свога предњег друга и јео. Мени је било у грудима суво и празно, језик ми је био тврд.

У десет, за време одмора, сви су отишли да купе кобасице код вратара или да се јуре по дворишту, Ја нисам знао куда ћу. Обузело ме је осећање да сам сâм, потпуно сам. Најрадије бих узвикнуо, и ако сам био дете: „Боже, што не умрем!“

Пришао је друг и рекао ми: „Ти, за тебе има писмо“.

Заиста је било на табли написано моје име. Пошао сам, старац, тешким, уморним корацима к вратару.

Кад сам добио писмо, руке су ми се тресле, и сакрио сам се код прозора да ниједно недостојно око не би видело то